הימנעות ממלחמה ישירה היא חלק מתפיסת הביטחון של איראן

written by ד"ר יוסי מנשרוף | 21.04.2024

בהתמודדות ההיסטורית הישירה שנרשמה בימים האחרונים בין ישראל לאיראן, ידה של ישראל על העליונה. מאז המתקפה המיוחסת לישראל באספהאן, איראן מצויה במאמץ הכחשה, שמטרתו לפטור אותה מלממש את האיומים שהשמיעה, והדבר מלמד על חולשתה.

בניגוד לטענות שהועלו, אין מדובר במלחמה בין ישראל לאיראן, אלא בנקודת שיא, לפחות בינתיים, בהתגוששות ארוכת השנים בין ישראל לאיראן. איראן אבדה בסבב האחרון בעימות הזה שבעה קצינים בכירים, שלפי הדיווחים, הובילו את המערכת הביטחונית שלה בגזרת סוריה-לבנון.

מנגד, טהראן אומנם הצליחה להבקיע באמצעות טילים ספורים את מעטפת ההגנה הרב שכבתית של ישראל, ולפגוע בבסיס חיל האוויר בנבטים. אבל זה עלה לה ביוקר: ראשית, היא דוחפת במו ידיה להקמה, הלכה למעשה, של קואליציה אזורית-מערבית, שכרגע היא הגנתית אבל עלולה להפוך להתקפית, כי איראן מאיימת לתקוף גם את מי שמסייע לישראל.

שנית, היציאה מהארון מסוכנת עבורה באופן משמעותי, ומנוגדת לאסטרטגיה של המשטר האסלאמי מאז כינונו במהפכה האסלאמית. מנהיגי איראן, איתאללה רוחאללה ח'מיני ולאחריו עלי ח'אמנהאי, לא שאפו בחזונם שאיראן תהיה זו שתשחרר את "פלשתין". חמינאי קרא ב-1979 להקמת גוש כלל אסלאמי, שיעי-סוני, להשמדת ישראל. בכרזה המפורסמת שפרסמה לשכת חמינאי ב-2020 תחת הכותרת "הפתרון הסופי", נראים רק פעילי מערך השלוחים של איראן צוהלים לרגל "שחרור" מסגד אל-אקצא, וכוחות איראנים לא נראים שם כלל. הימנעות ממלחמה ישירה היא חלק מתפיסת הביטחון של איראן.

על פי הדיווחים, במתקפה נגד איראן נפגעה מערכת הנ"מ המתקדמת מסוג s-300 בבסיס צבאי באספהאן שבמרכז איראן, המיועדת להגן מאיומים מהאוויר סביב המתקן הגרעיני בנטנז. אם אכן כך, הרי שמערכת ההגנה האיראנית נתפסה במערומיה, לאחר שזו ההתקפית נחלה בסה"כ כישלון מול ישראל. לכן, טהראן מעבירה מסר ברור שהיא רוצה לסגור את האירוע ומקדישה מאמץ עליון להכחישו.

שר החוץ עבדאללהיאן לא האשים את ישראל בתקיפה בראיון ל-NBC, מפקד בכיר בזרוע היבשה במשמרות המהפכה הצהיר בדרשת יום השישי באספהאן, שמדובר בלוחמה פסיכולוגית ישראלית, ובהודעת המועצה העליונה לביטחון לאומי נמסר שהפרסומים במערב בדבר תקיפת מערכת הגנה מתקדמת באספהאן היא שקר מוחלט, שמנסה לכסות על הפאסיביות הישראלית

למול הצלחתה של המתקפה האיראנית. ניכר גם שיח אפולוגטי מצד איראן, במסגרתו אחד הבכירים אמר שאיראן לא הפעילה את מלוא כוחה במתקפתה נגד ישראל.

איראן חוששת להיגרר למלחמה ישירה נגד ישראל. אולם הפעלת כוח משטח איראן גוררת לחץ צבאי מצד ישראל, לחץ מערבי דיפלומטי בדמות סנקציות, ולגיטימציה לתגובה צבאית ישראלית. בנוסף, הלחץ הצבאי הישיר מצדה באזור גורר סחף, שהוא מדרון חלקלק, שעלול לסכן את מתקני הגרעין שלה.

לאיראן יש שתי חוויות מעצבות היסטוריות בהקשר הזה: ראשית, מלחמת איראן-עיראק והקואליציה מקיר לקיר בעולם הערבי נגד איראן. למעט סוריה ולוב, כל העולם הערבי תמך בעיראק, לצד ארה"ב וברה"מ שתמכו בעיקר בעיראק. שנית, תקופת השיא של מדיניות הלחץ נגדה בהובלת ישראל (2009-2011), שהתבטא בסנקציות מצד מועצת הביטחון נגד איראן, לאחר קונצנזוס עולמי שביטא את בידודה של איראן, ודריכת המערכת בישראל לתקיפה בהוראת נתניהו, שנבלמה, כזכור, בגלל התנגדות ראשי מערכת הביטחון בישראל.

נראה כי שני הצדדים עוסקים כעת בתהליך למידה, לקראת הסבב הבא שעשוי להתרחש בחודשים הקרובים. ישראל איננה יכולה לחזור למציאות של 6 באוקטובר, במסגרתה הניחה לאיראן להקיפה סביב טבעת אש ואיום בלתי נסבל. המבחן הוא משלוח אמצעי הלחימה האיראני הבא לכוחות ציר ההתנגדות בסוריה או לידי חיזבאללה, וכן הזדמנות לחסל בכיר בכח קודס.

פורסם בישראל היום, בתאריך 21.4.2024.